

Nevenwerkingen van chemotherapie

Liesbet Lammertijn
Hematologie LOC

Welke?

- Huidus
- Haaruitval
- Nierfunctiebeperking
- Cardiale schade
- Anorexie
- Rash
- Aplasie
- Infertiliteit
- Polyneuropathie
- Constipatie
- Diarree
- Mucositis
- MDS
- Hemorragische cystitis
- Koorts
- Encephalopathie
- Myelopathie
- Epilepsie
- Gehoorschade
- Meningitis
- Interstieel longlijden
- ...

Waarom belangrijk?

- Quality of life
- Quantity of life
- Voorschrijven =
Nevenwerkingen
opvangen

Hoe groeperen/classificeren?

- Volgens chemo/chemotype
- Acute effecten
- Effecten op langere termijn
- Reversiebele effecten
- Irreversiebele effecten

Topics voor vandaag

- Aplasie (en voornamelijk: infectierisico bij neutropene patiënten)
- Cardiale toxiciteit
- Nierinsufficiëntie
- Mucositis
- Polyneuropathie
- MDS en secundaire AML

Aplasie

- Anemie
- Trombopenie
- Neutropenie

Aplasia

- Bij hematologische tumoren soms eerder werking dan nevenwerking
- Anemie:
  - Levenskwaliteit vermindert
  - Cave oudere patiënten
  - Oplossingen: transfusie, EPO
  - Preventie?
- Trombopenie:
  - Weinig échte klachten
  - Bloedingsrisico
  - Oplossing: transfusie
  - Preventie?

Aplasia: gradatie

NEUTROPENIE CTCAE	
GRAAD 1	< ondergrens normaal > 1500/mm ³
GRAAD 2	< 1500/mm ³ > 1000/mm ³
GRAAD 3	> 500 /mm ³ < 1000/mm ³
GRAAD 4	< 500/mm ³

Aplasia

- Neutropenie:
  - Quasi geen directe klachten
  - Duur, diepte en ogenblik afhankelijk van schema
  - Steriele kamers
  - Koorts = Onmiddellijke actie nodig!!!
    - Afhankelijk van duur en diepte ook andere risicocategorie, behandeling en oorzaak

Neutropene koorts

Risico afhankelijk van veel factoren

Patient Related

- Age > 65 years
- Female gender
- ECOG performance status of 2 or more
- Prior neutropenic febrile episodes
- General medical history

Cancer Related

- Bone marrow involvement with tumor
- Adjuvant or neoadjuvant cancer
- Extent of cancer (e.g. Hodgkin's lymphoma)
- Leukemia
- Lymphoma
- Lung cancer

Treatment Related

- History of severe neutropenia with similar chemotherapy
- Type of chemotherapy (anthracycline)
- Planned granulocyte colony-stimulating factor (G-CSF) or granulocyte colony-stimulating factor (G-CSF) or granulocyte colony-stimulating factor (G-CSF)
- Antineoplastic agent chemotherapy
- Concurrent or prior radiation therapy to marrow-containing sites

Comorbidity

- Chronic obstructive pulmonary disease
- Cardiovascular disease
- Liver disease (alcohol intake > 30g/day)
- Diabetes mellitus
- Low baseline hemoglobin

Conditions Associated With Risk of Febrile Neutropenia

- Open wounds
- Active immunization

©2011 American Oncology Society
 Note: The magnitude of all of these risk factors in determining a patient's risk is not clear.

Neutropene koorts

- Duur neutropenie
- Diepte neutropenie
- Gevolg voor
  - Type AB
  - Type verwekker
- Preventie neutropenie = preventie neutropene koorts
  - Terugbetalingscriteria...

Cardiale toxiciteit: hartfalen

- Anthracyclines
  - Doxorubicine, daunorubicine, idarubicine, epirubicine, mithoxantrone
- Vaak gebruikt
- Cumulatief, maar interpersoonlijke verschillen
- Preventie:
  - Goed nazicht vooraf en tijdens therapie (EF 40/50/...%)
  - Met aanpassing cardiale medicatie
  - Infuus ipv bolus
- Behandeling: diagnose stellen + cfr 'gewoon' hartfalen

Nierinsufficiëntie

- Direct
- Indirect (TLS, dehydratie)
- Cave bij massa's die ook mechanisch voor nierinsufficiëntie zorgen...

Nierinsufficiëntie: direct

- Afhankelijk van chemotherapeuticum
  - Cisplatinum en andere platinumderivaten
- Afhankelijk van patient kenmerken
  - Status van hydratatie
  - Genetische polymorfismes in enzymes van metabolisatie
- Preventie?

Nierinsufficiëntie: indirect

- TLS
  - Opvolging en prompte behandeling!
  - Preventie? Rasburicase en vocht!
- Dehydratie (post chemo)
  - Opvolging en prompte behandeling!
  - Preventie? Goede anti-emetica, opvolgen en behandelen diarree

Mucositis

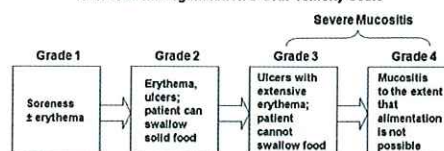
- Frequentie
- Variabele gradaties
- Secundaire gevolgen:
  - Eten
  - Infecties (bloedbaan of lokaal)
- Behandeling:
  - Afhankelijk van
    - Gradatie
    - Te verwachten duur
    - Aan/afwezigheid van surinfectie

Mucositis: frequentie

- 20-40 % vd patiënten
- Tot 80% vd patiënten die stamcelTx ondergaan
- 'risico' producten
  - Cytarabine
  - Doxorubicine
  - Hoge dosis etoposide
  - Hoge dosis melphalan
  - FU met bolus
  - Methotrexate

Mucositis: gradering

World Health Organization's Oral Toxicity Scale

Uitzicht bedriegt soms!!

Mucositis: secundaire gevolgen

- Eten
  - Belang diëtiste!
  - Belang aangepaste voeding!
- Infecties
  - Lokaal: surinfectie
  - Sepsis: mucositis als ingangspoort voor bacteriën

Mucositis: behandeling

- Afhankelijk van
  - Gradatie
  - Te verwachten duur
  - Plaats
  - Aan/afwezigheid van surinfectie
- Mondspoelmiddel, pijnstilling, Lasering, associatie vr surinfectie, TPN?, Gebit uitlaten, interacties vermijden (pasta) Cortico's vs geen cortico's...
- Preventie
  - Goede mondhygiëne

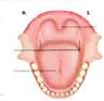
Mucositis: behandeling

Chemotherapie
 Bestraaling
 Geneesmiddelen

Slijmvliezen
 Tanden
 Keelholte

Polyneuropathie

- Reversiebel vs irreversiebel
- Cumulatief
- Moeilijke behandeling eens aanwezig
- Niet enkel chemo, ook 'nieuwe' middelen

PNP: reversiebel - irreversiebel

- 'Reversiebel':
  - Cisplatinum
  - Vincristine
  - (Bortezomib)
  - Paclitaxel
  - Carboplatinum
  - Oxaliplatine
- Irreversiebel:
  - (Thalidomide)

PNP: reversiebel - irreversiebel

- Cumulatief:
  - In theorie afhankelijk van cumulatieve dosis van chemo
  - Maar... interpersoonlijke verschillen...
  - Telkens navragen
  - Soms moeilijke diagnose
    - Kan nog ontstaan na stoppen chemo
    - Kan zich uiten als
      - tintelingen, pijn, krampen, krachtsvermindering, ...
  - Preventie zeer moeilijk, maar vroeg genoeg diagnose en stop/verminder medicatie!

PNP: behandeling

- Amitriptyline
- Gabapentine
- Pregabaline
- Zwakke opioïden
- Sterke opioïden

- Kine en gangrevalidatie!!
- Leren leven met...

MDS en secundaire AML

- Welke producten?
- Wanneer na chemo?
- Behandeling
- Prognose?

MDS en secundaire AML

- Welke producten?
  - Alkylerende middelen
    - Melphalan, cyclophosphamide, chlorambucil, busulfan, cisplatine, bendamustine, dacarbazine, ...
  - Topoisomerase II inhibitoren
    - Etoposide, teniposide, doxorubicine, daunorubicine, mitoxantrone, amsacrine, ...
  - Antimetabolieten
    - fludarabine
  - Antitubuline middelen
    - Vincristine, paclitaxel

MDS en secundaire AML

- Wanneer na chemo?
  - Topoisomerase II inhibitoren
    - 1-3j na therapie
    - 'overtre' leukemie
  - Alkylerende middelen
    - 5-7j na therapie
    - MDS

MDS en secundaire AML

- Behandeling
  - Cfr andere AML, +alloTx
  - Cave soms moeite met cumulatieve dosissen

- Prognose?
  - Gereserveerd

